

მცირე შედევრები

ალმანახი

I

საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი

2009

UDC (უკ) 32+327
კ-563

გ. ჭუმბურიძისა და ზ. ჭილაძის რედაქციით

ბარემპანი: ნანუკა ჭილაძე

დაიბეჭდა საქართველოში, თბილისში
გამომცემლობა “საქართველოს უნივერსიტეტი”
Copyright © The University of Georgia

საავტორო უფლებები დაცულია © 2009 გამომცემლობა “საქართველოს უნივერსიტეტი”
ISBN 1987-7455

სარჩევი

წინათქმის მაგიერ:

‘ჯეიმზ ბონდის რეაბილიტაცია, ანუ პოლემიკური შენიშვნები თვითრეკლამის ელემენტებით’.....5

მოთხრობები

რეტრო: დეიმონ რანიონი – ორი ნოველა.....31

სატირა: ბორის აკუნინი – ‘მოთხრობები ჭკუაუხმართათვის’.....47

იუმორი: პეტერ კარვაში – ‘ამირბარ მოროს რაპორტი’.....63

წერილები, ესეები, ნარკვევები

1. მარიო ვარგას ლიოსა – ‘თავისუფლების კულტურა’.....73

2. ჯონ მილტონი – ‘სიტყვა თქმული პარლამენტის წინაშე – ბეჭდვითი სიტყვის დასაცავად’.....80

ამონარიდები

ფრენსის ფუკუიამა – ‘ისტორიის დასასრული და უკანასკნელი ადამიანი’.....88

პიესები

კვენტინ ტარანტინო, ჯეიმზ ეივორი – ‘ლაყე საკითხავი’.....102

საჩვენო ზღაპრები

ნადდი სამი გოჭის ამბავი.....214

წითელქუდას მორიგი თავგადასავალი.....220

კბილის გასაკრავი (რეცენზია, გამოხმაურება, მკვახე შეძახილი...)

‘მოთარგმანების ამო გარჯა...’.....228

ეს ერთი და...

‘ონიბაზი’.....237

‘დაგვიანებული წერილი...’.....240

რომანები

ენტონი ბერჯესი – ‘მექანიკური ფორთოხალი’.....315

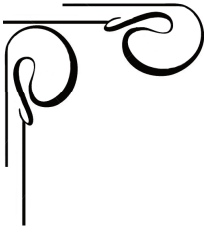
პოეზია

ენზრა პაუნდი – ‘ეპიტაფიები’.....403

საჯილდაო ქვად.....405

HOW NOT TO BE AN ALIEN:
Helter-Skelter Mythstories of Georgia

ჯეიმზ ბონდის რეაბილიტაცია

ანუ

პოლემიკური შენიშვნები

თვითრეკლამის ელემენტებით*

“ადრე ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, ამ თემაზე თუ მომიწევდა საჯაროდ მსჯელობა, რადგან ცოტა არ იყოს და უხერხულია, როცა ბრძნული სახით მეტი სმეტად ბანალურ ჭეშმარიტებებს ღაღადებ, თანაც იმ ხალხის გასაგონად, ვინც სულ არ მიგაჩნია იდიოტებად. მაგრამ ბანალური ჭეშმარიტებანი იმიტომაცაა სწორედ ბანალური, რომ მათზე, როგორც წესი, არავინ ფიქრობს; ადამიანები კი ყველაზე ხშირად სწორედ იმას იფიქვებენ, რაზედაც ყველაზე ნაკლებ ფიქრობენ ხოლმე...”

ლორდი კენტარვილი, “წერილები პროვინციიდან”.

“ელემენტალურია, უოთსონ ჩემო, ელემენტალური!”

არარსებული ციტატა.

პროლოგი:

საიდანაც ირკვევა, რომ წინამდებარე სტატიის თემა არამც და არამც არ ამოიწურება სათაურშივე გაცხადებული შინაარსით და ამასთანავე მოთხრობილია, თუ რა მიზეზებმა განაპირობა ავტორის მცდელობა, დაესვა საკითხი სახელგატყეილი საიდუმლო აგენტის სრული და საბოლოო რეაბილიტაციის თაობაზე.

ინგლისელი მწერლის, მისი უდიდებულესობის საიდუმლო სამსახურის ყოფილი თანამშრომლის, იენ ფლემინგის ლიტერატურულ გმირს (ჯეიმზ ბონდი, სპეციალური აგენტი მკვლელობის ლიცენზიით, იგივე აგენტი №007) მეტად უცნაური ბედი დაჰყვა: მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ტრიუმფალური გასტროლების შემდეგ იგი სამარცხვინოდ “ჩაფლავდა” იქ, სადაც თითქოსდა ყველაზე მეტად ელოდნენ. “პერესტროიკის” გარიჟრაჟზე შემოდგა ფეხი “ხანჯლისა და მოსასხამის” ამ უდრეკმა რაინდმა საბჭოთა მიწაზე, მაგრამ არც მაშინ და არც მერე, როცა საბჭოთა კავშირი საერთოდ გაქრა მსოფლიო რუკიდან, ჯეიმზ ბონდმა რკინის ფარდის აქეთ ბევრი ვერაფერი შემატა თავის სახელს – პირიქით, ძველი რომანტიკული შარავანდედიც გაუხუნდა და დასავლური მასკულტურის სხვა მეორეხარისხოვან პერსონაჟებში ჩაიკარგა.

* სტატია ესე ლამის ორი ათეული წლის წინათ დაიწერა და რა — შეიცვალა რამე?. (რედ. შენ.)

ჩაიკარგა და ჩაიკარგოს, ახლა ეგ მადარდე კიდევ, – შეიძლება განაცხადოს მკითხველმა, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარს და სამართლიანად თვლის, რომ ამ მხრივ საქართველოში ისედაც უამრავი საჭირობო პრობლემა დაგროვილი – როგორც წმინდა თეორიული გააზრების, ისე პრაქტიკული გადაწყვეტის თვალსაზრისითაც. ამიტომ თავიდანვე გვინდა დაგაკვლიანოთ, რომ წერილში სწორედ რომ მწვავე ლიტერატურულ პრობლემებზე გვექნება ლაპარაკი და იმ საკითხებზე, რომელთა აქტუალობის მიუხედავად, აქამდე არავითარი ყურადღება არ ექცეოდა. ასეთები კი არც ისე ცოტაა – თუნდაც მხატვრული თარგმანისა და ე.წ. “მასობრივი ლიტერატურის” ურთიერთმიმართების საკითხი. ჩვენში ეს თემა ერთად არასოდეს განუხილავთ, და არც გასაკვირია: მასკულტურა მუდამ მიჩნეული იყო რაღაც არასერიოზულ საქმედ, განათლებულ კაცს რომ არაფრად არგია და თუკი ითქმებოდა ორიოდ სიტყვა, ისიც იმიტომ, რათა კიდევ ერთხელ დაფიქსირებულიყო მისი მოძალების საფრთხე; მხატვრული თარგმანის პრობლემები კი მართალია საპატიო, მაგრამ მაინც ვიწრო სპეციფიკურ სფეროდ ითვლება, სადაც თარგმანის კრიტიკა ფაქტიურად ტექსტუალური შედარებით შემოიფარგლება და კრიტიკოსი მენტორული ტონით მსჯელობს: წერია ასე, უნდა იყოს ისე, წერია თეთრი, უნდა იყოს შავი და ა.შ.

და მთავარი ის კი არაა, რომ ამგვარი ხედვა საერთოდ ცალმხრივი და უმართებულოა, არამედ ის, რომ **მასკულტურისადმი ჩვენი დამოკიდებულება სწორედ თარგმანის პრობლემატიკის მიმართ დილექტანტური მიდგომითაა განპირობებული; რაც თავის მხრივ, არც მეტი არც ნაკლები, მთლიანად ლიტერატურული პროცესის დამახინჯებულ აღქმასაც განაპირობებს:** ლიტერატურა ხომ, ზოგადად, გულისხმობს როგორც “სერიოზულ”, ისე “გასართობად საკითხავ” ნაწარმოებებს, როგორც ეროვნულ, ისე უცხოურ მწერლობას (ანუ, სწორედ თარგმნილ ლიტერატურას). მოკლედ, ყველაფერი ერთმანეთზეა გადაბმული, მაგრამ ერთი შეხედვით ამ ურთიერთკავშირთა დანახვა არც ისე იოლია, რადგან მკითხველ საზოგადოებაშიც და თვით პროფესიონალ ლიტერატორთა შორისაც სულ სხვა შეხედულებებია გაბატონებული, თუკი საერთოდ შეიძლება რაიმე ჩამოყალიბებულ შეხედულებებზე ლაპარაკი... ამ შემთხვევაში უფრო აზროვნებისა თუ აღქმის კლიშირებასთან, სხვადასხვა გარემოებათა გამო დამკვიდრებულ უკუღმართ სტერეოტიპებთან გვაქვს საქმე. რასაკვირველია, გამონაკლისი კი არსებობს, მაგრამ ეს ისეთი გამონაკლისია, რომელიც თუ არ ადასტურებს წესს, არც უარყოფს მას – ანუ გამონაკლისი, რომელიც საერთო სურათს არ ცვლის.

რაც შეეხება ბ-ნ ჯ. ბონდს, მისი შელახული ღირსების აღდგენა სულაც არ გახლავთ ამა წერილის თვითმიზანი: უბრალოდ, ფლემინგის ცნობილი პერსონაჟის ბედი ზემოხსენებულ სტერეოტიპთა მოქმედების კარგი მაგალითია, რაშიც თვალნათლივ დავრწმუნდი, როცა თავის დროზე მომიწია “ბონდიანას” სერიიდან ერთ-ერთ რომანის მოთარგმნება გ. ჭუმბურიძესთან ერთად. სხვათა შორის, მას ისეთი განსხვავებულ ავტორებთან ჰქონია საქმე, როგორიცაა ფრანსის ბეკონი თუ ენტონი ბერჯესი, თანათარგმნელია ზიუსკინდის “ნელსურნელების”, მისი უშუალო რედაქციითაა გამოსული ჯოისის “ულისეს” პირველი წიგნი თუ კიპლინგის მოთხრობები, და სწორედ მან აღიარა, რომ წმინდა პროფესიონ-

ალური გაგებით, ფლემინგის ტექსტზე მუშაობა არანაკლებ რთული იყო, ვიდრე “მექანიკური ფორთოხლის” პასაჟების ქართულად გადმოტანა! ეს რა თქმა უნდა არ ნიშნავს, თითქოს ფლემინგი და ბერჯესი ერთი დონის მწერლები იყვნენ, მაგრამ ის აზრი, რომ **პროფესიონალური მიდგომის თვალსაზრისით, არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს რა რანგის მწერალს თარგმნი**, ერთი შეხედვით ლამის კოპერნიკულ გადატრიალებად ჩანს მხატვრული თარგმანის თეორიაში. თუმცა, კაცმა რომ თქვას, სწორედ ესაა ბანალური ჭეშმარიტება!

ასე რომ, ჩემის მხრივ ერთგვარი უმადურობაც კი იქნებოდა, უყურადღებოდ დამეტოვებინა შეუდარებელი 007-ის უღვთოდ შერყვნილი იმიჯი, რახან გარკვეულწილად, სწორედ ფლემინგის რომანზე გაწეულ ჯაფას უნდა ვუმაღლოდე ამ სტატიის იდეას. თუმცა ისიც ითქვას, ჯეიმზ ბონდი აქ მხოლოდ საილუსტრაციო მასალად არაა მოხმობილი; იგი ასე ვთქვათ, ამოსავალი წერტილია, საიდანაც უნდა დაიწყო მსჯელობა – ბანალურ ჭეშმარიტებათა ერთგვარი ჯაჭვი, ოღონდ ეს ჭეშმარიტებანი მართლაც იმდენად ბანალურია, ხოლო სტერეოტიპები იმდენად მყარი, ვშიშობ – საბოლოო ჯამში მკითხველი აღმფოთებული და შეურაცხყოფილი არ დამირჩეს...

თავი I

რომლის ზერელე გადაკითხვაც კი საკმარისია, რათა მკითხველი დარწმუნდეს, რომ თურმე ჯ. ბონდი სულაც არაა და არც არასოდეს ყოფილა რომანტიკული ყაიდის სუპერგმირი

თამამად შემიძლია განვაცხადო, რომ ჯეიმზ ბონდს ქართული მკითხველი საზოგადოება ფაქტიურად არ იცნობს, თუმცა რუსულ ენაზე ფლემინგის თითქმის ყველა რომანია თარგმნილი, ხოლო ვიდეოეკრანებზე “ბონდიანას” არაერთი ნიმუში უჩვენებიათ. არ იცნობს, რადგან ჯერ კიდევ მოქმედებს მითი ჯეიმზ ბონდზე; მითი კი, მოგეხსენებათ, ხშირად ჯაბნის სინამდვილეს...

საბჭოური პროპაგანდის მიერ ჯეიმზ ბონდი წარმოდგენილი იყო, როგორც მკვლევლობისათვის მომართული უსულგულო მანქანა, ლამაზმანების მაცდუნებელი სუპერმამაკაცი, ერთგულად რომ მსახურებს ინგლისის იმპერიალიზმს და პათოლოგიურად სძულს კომუნისტები; ფლემინგის რომანები მოიხსენიებოდა, როგორც რამ მდარე ხარისხის ანტისაბჭოთა თხზულებები, უხვად გაჯერებული ძალადობითა და ეროტიკით. ამგვარი წარმოდგენა ფლემინგის ლიტერატურულ პერსონაჟზე, საბჭოთა აგიტაციის მიმართ გამომუშავებული იმუნიტეტის მიუხედავად, საოცრად მტკიცედ გაჯდა ჩვენს ცნობიერებაში. არსებითად, ჯეიმზ ბონდი ქართველ მკითხველს ზუსტად ასე ჰყავდა წარმოდგენილი, ოღონდ ის, რასაც პროპაგანდა უარყოფით მახასიათებელში უთვლიდა, ავტომატურად გადაჰქონდა დადებითში, თავად სუპერაგენტის იმიჯი კი უცვლელი რჩებოდა.

პირველი გაკვირვება, შეიძლება ითქვას იმედგაცრუებაც, ვიდეოჩანაწერების გავრცელებამ გამოიწვია, როცა გამოჩნდა ფილმები შონ კონერის, როჯერ მურისა თუ სხვათა და სხვათა ვარსკვლავთა მონაწილეობით: დინამური კინოსანახაობის ნაცვლად მაყურებელმა იხილა აშკარა ფარსი, თანაც სრულიად შეგნებულად გადაღებული სწორედ ასე, როცა ცხადლივ იგრძნობა ფილმის ავტორების ირონიული დამოკიდებულება “ჯამშუშური ვნებებისა” თუ თავად მთავარი გმირის მიმართ, რომ აღარაფერი ვთქვათ ისეთ პერსონაჟებზე, როგორიცაა რკინისებებიანი გიგანტი – ცეცხლში რომ არ იწვის და წყალში არ იძირება, მრისხანე “კაგებეშნიკები” – გენერალი გოგოლი და გენერალი პუშკინი, თუ “ინტელიჯენს სერვისის” მრავალშეიღიანი რეზიდენტი სტამბოლში, სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ქალებისაგან გაჩენილი საკუთარი პირმშოები რომ ჰყავს აგენტებად...

ამ ფილმებმა საფუძვლიანად კი შეარყია ბ-ნ ბონდის ავტორიტეტი, მაგრამ მაინც ვერ მოსპო. გულუბრყვილო მაყურებელმა ჩათვალა, რომ ფილმი ლიტერატურული ნაწარმოების პაროდირებული ვარიანტია, თორემ რასაკვირველია, წიგნში სულ სხვაგვარად იქნებოდა საქმე. მაგრამ გამოდის წიგნი (რუსული თარგმანი, რასაკვირველია), ცნობისმოყვარე მკითხველი ჯერ კიდევ ჩაუძქრალი ინტერესით ეცნობა ფლემინგის განთქმულ რომანებს და კვლავ იმედგაცრუება – ამჯერად უკვე საბოლოოდ. მართლაცდა, რაღას არ წააწყდებით ამ ყბადაღებულ ბონდიანაში: ისევ და ისევ გაშარებული ავკაცები, ფანტასტიური სიუჟეტები – რად ღირს თუნდაც ინგლისის დაპყრობის მცდელობა ჰოლანდიური ქათმების განადგურებით და ა.შ. და ა.შ. ამას დაუმატეთ, რომ თავად ეს სუპერაგენტი 007-იც დიდი ვერაფერი ჯგეფი ჩანს: წამდაუწუმ მტრის მიერ დაგებულ ხაფანგში ებმება და ნაცემ-ნაგვემი, მხოლოდ ბედნიერი შემთხვევის წყალობით თუ გადაურჩება ხოლმე სიკვდილს. მართალია, თავისებური კომპენსაციის სახით ყოველი რომანის დასასრულს თითო ლამაზმანი კი ერგება, მაგრამ...

თუმცა საკმარისია, ქართველი მკითხველის აღმფოთობა ადვილად გასაგები ხდება: “ესა ბონდი?. ესა სუპერაგენტი?! რომანი კი არა, მასხარაობაა!” და ამის შემდეგ თითქოს თავისთავად ჩნდება მარტივი კითხვა: ნუთუ ევროპელი მკითხველი ისე გამოდებოდა, რომ მსგავსი სისულელე “იქ” წარმატებით სარგებლობს? (არადა სარგებლობს, ფაქტია). აქედან კი ერთი ნაბიჯია დასკვნამდე, რომ ევროპელი მკითხველი დაბალი დონისაა, სულიერება აკლია, ჩვენ კი... მოკლედ, რაც კარგები ვართ, სულ ქართველები ვართ!..

ოღონდ აქვე შეიძლება სრულიად საპირისპირო ფაქტის მოყვანაც: ბოლო დროის ერთ-ერთი ყველაზე სახელგანთქმული ევროპული ბესტსელერი, უმბერტო ეკოს “სახელი ვარდის” ჩვენში ღრმად ინტელექტუალურ ნაწარმოებად იქნა აღქმული და ჩვენმა ე.წ. მასობრივმა მკითხველმა ეს რომანი, შეიძლება ითქვას, ვერ დაძლია. და არა მარტო მასობრივმა! ევროპაში კი ეს წიგნი უაღრესად პოპულარულია მკითხველთა ფართო წრეებში, ისევე როგორც ჯეიმზ ბონდის თავგადასავლები. რაშია სამე? ერთის მხრივ თითქოსდა სრული სისულელე, მეორე მხრივ – რთული, მრავალშრიანი ოპუსი და ეს ოხერი ევროპელი თუ ამერიკელი მკითხველი (დიახ, დიახ, თქვენ წარმოიდგინეთ – ამერიკელიც), ორივეს სიამოვნებით ეტანება!

საქმე ისაა, რომ ჩვენში პაროდიის ცნება, როგორც წესი, დაცინვის, გამასხრების, შაყრის, “დალადავების” მნიშვნელობით აღიქმება; ისეთ გაქილიკებად, სადაც ავტორისეული დამოკიდებულება აშკარაა და თვალსაჩინო. ეს არცაა გასაკვირი, რადგან სხვაგვარი პაროდირების ლიტერატურული ტრადიცია ჩვენ არ გავგაჩნია. შეფარული ირონია ქართული სიტყვაკაზმულობისათვის უცხოა. აღარაფერს ვამბობ პაროდირების იმ ფართო გაგებაზე, თომას მანმა რომ “შინაარსისაგან გამოთავისუფლებული ფორმებით თამაში” უწოდა – ეს ცალკე საკითხია... არადა, დასავლეთში ფლემინგის პოპულარობა ძირითადად სწორედ რომ მისი რომანების ორიგინალურმა პაროდიულობამ განაპირობა, ქართველი მკითხველი კი ამ მხრივ იმთავითვე წამგებიან მდგომარეობაში აღმოჩნდა, რადგან უჩვეულო იყო არა მარტო საკუთრივ პაროდირების მეთოდი, არამედ ძალზე ბუნდოვანი წარმოდგენა ჰქონდა იმ ლიტერატურულ ტრადიციებზეც, რომლის პაროდირებაც ხდება ფლემინგის რომანებში.

ჩვენ ხომ მივეჩვიეთ, რომ სათავგადასავლო ჟანრის ნაწარმოებში მთავარი გმირი მუდამ საზრიანობისა და ვაჟკაცობის განსახიერებაა, ფლემინგი კი შეგნებულად ხატავს სუპერგმირის შარჟს. საბჭოური პროპაგანდა თავისდაუნებურად სრულ სიმართლეს ამბობდა, როცა ამტკიცებდა – ჯეიმზ ბონდში არაფერი ადამიანური არ არისო – ის მართლაც ცარიელი სქემაა, მთარული სტერეოტიპი, და ჟანრის კანონების მიხედვით, გამარჯვებისთვისაა განწირული – რაოდენ რეგენიც არ უნდა იყოს. მაგრამ ის, რაც დასავლელი მკითხველისათვის ღიმილის მომგვრელია, ქართველს აღიზიანებს და ნერვებს უშლის: ვერ გაუგია, რატომ უნდა თვლიდეს ამ ბედოვლათ 007-ს “კაი ყმად” და აზრადაც არ მოსდის, რომ არც უნდა თვლიდეს ასეთად. ჯეიმზ ბონდი არაა სუპერგმირი, ღმერთია მოწამე, არც არასოდეს ყოფილა! ესაა მითი, რომელიც საბჭოთა პროპაგანდისტულმა მანქანამ შექმნა და მისი სიმყარე შესატყვისი ლიტერატურული ტრადიციის არარსებობის შედეგია, მითმა ჩვენს ლიტერატურულ ცხოვრებაში არსებული სიცარიელე ამოაფსო, ოღონდ საკმარისი იყო მივანლოებოდით მას და ილუზიაც გაქრა – ჯეიმზ ბონდი ის ნაცნობი გამოდგა, რომელიც თურმე სულ არ გვცნობია...

მაგრამ ტრადიციის არარსებობა თავისთავად ბევრს არაფერს ნიშნავს: არ არსებობს ამქვეყნად ერი, რომლის მწერლური მემკვიდრეობა მთლიანად მოიცავდეს მსოფლიო ლიტერატურაში დაგროვილ ტრადიციებს. ამ მიმართებით სწორედ მთარგმნელობით საქმიანობასა აქვს უდიდესი მნიშვნელობა – მაღალხარისხოვანი თარგმანი არცთუ იშვიათად განსხვავებული ლიტერატურული ტრადიციის ეროვნულ ნიადაგზე შემომტანად და დამამკვიდრებლად გვევლინება და ჩვენმა მკითხველმა, მარტივად ვთქვათ, საერთოდ რომ ვერ აღიქვა ფლემინგის რომანები, არა მარტო უცხო რამ საკითხავთან შეხვედრით გახლდათ განპირობებული, არამედ უპირველეს ყოვლისა იმით, უვარგის თარგმანებთან რომ ჰქონდა საქმე.

**რატომ არ იკითხება დეტექტივები ქართულად, ანუ –
თვითგამყოფილი დილექტანტიზმის ხმაური და მკვინვარება**

ჩვენ დიდი ხანია მივეჩვიეთ ერთ უცნურ მოვლენას – იმდენად მივეჩვიეთ, ვეღარც კი აღვიქვამთ მის უცნაურობას. კერძოდ, თუკი კაცს მეტ-ნაკლებად შეუძლია რუსული ტექსტის გაგება, იგი უცხოური ლიტერატურის კითხვას უცილობლად რუსულად ამჯობინებს. ეს ტენდენცია განსაკუთრებით თვალსაჩინოა მასკულტურის ნიმუშების შემთხვევაში – იქნება ეს დეტექტივი, ფანტასტიკა, თუ რაიმე ამდაგვარი. არსებობს ლამის ფაქტის კონსტატაციის დონემდე დასული შეხედულება, რომ “ასეთი ლიტერატურა ქართულად არ იკითხება”.

ვერაფერს იტყვი, დიდებული ფორმულაა – “არ იკითხება”, მორჩა და გათავდა! მართალია, ეს არსად დაწერილა, მაგრამ იმდენად გავრცელებული აზრია, რომ პრაქტიკულად ყველა იზიარებს, რაც ასევე პრაქტიკულად მჭლანდება: ვთქვათ, ერთი და იმავე უცხოელი ავტორის, ერთნაირად გაფორმებულ-დასტამბული “ქართული” და “რუსული” წიგნი სხვადასხვაგვარად იყიდება. მეტიც, რუსული თარგმანი ქართულზე გაცილებით ძვირიც რომ ღირდეს, მკითხველი მაინც მას ანიჭებს უპირატესობას. მიზეზი მარტივია: ქართულად არ იკითხება, რუსულად – იკითხება!.. და აი, აქ მივადექით პარადოქსულ სიტუაციას – ჯერ ერთი, იქნება შთაბეჭდილება, რომ ამგვარი მდგომარეობა კაციშვილს არ ანაღვლებს და სანთლით რომ ეძებოთ, ამ თემაზე წარმოთქმულ ერთ სიტყვასაც ვერ იპოვით... მოკლედ, თითქოს პრობლემა არც არსებობს, თითქოს ასეთი სიტუაცია მხოლოდ მასკულტურასთან მიმართებაში იხატებოდეს! ასეც რომ იყოს, მაინც არ იქნებოდა დიდად სასიამოვნო, მაგრამ ხომ ფაქტია – დღეს ქართველი კაცი განათლებას ფაქტიურად უცხო ენაზე იღებს და ის, რომ რუსულად გაცილებით მეტია თარგმნილი, საერთოდ არაფერს ნიშნავს, რადგან თუკი რამ ქართულადაც არის თარგმნილი, როგორც წესი, ნაკითხი კაცი მაინც რუსულს ამჯობინებს.

თუმცა, პარადოქსები აქ არაფერ შუაშია და ამ პრობლემებზე ჩვენში მხოლოდ იმიტომ არაა მიღებული ლაპარაკი, რომ თავად არსებული ვითარებიდან ლოგიკურად გამომდინარეობს ორგვარი დასკვნა: ან ქართულად ვერ თარგმნიან ხეირიანად, ან ქართული ენა რუსულთან შედარებით გაცილებით ღარიბია...

ეს უკანასკნელი პოსტულატი კი იმდენად მკრეხელურად ჟღერს, მის ხმა-მადლა გამოთქმას, ბუნებრივია, ყველა ერიდება: ქართული ენა ნებისმიერი, განათლებული თუ გაუნათლებელი ქართველისათვის ეროვნული მეობის ხატია – იმდენი ქებად და დიდებად თქმულა ქართულისა ენისად, რომ მისი განსაკუთრებულობა ტრუნიზმადაა მიჩნეული; მშობლიური ენა ნებისმიერი ქართველის სიამაყეა, თუნდაც ამ ენაზე არც ლაპარაკი შეეძლოს ხეირიანად, არც წერა და წიგნს კი ფაქტიურად, არც კითხულობდეს... განა ვის არ ახსოვს ნიკო მარის ცნობილი გა-

მონათქვამი, რომ ქართულ ენაზე ამქვეყნად ყველაფრის გამოხატვაა შესაძლებელი და თავისი შინაგანი პოტენციით იგი მსოფლიო ენაა! მოდი და ამის მერე გამოაცხადე, რომ ქართული რუსულს ჩამოუვარდება, ინგლისურ-ფრანგულ-გერმანულ-ესპანურზე რომ არაფერი ვთქვათ... საკმარისია ამგვარი რამ დაგცდეს და არგუმენტებს ვინდა დაეძებს – წამსვე ნიპილისტობას დაგწამებენ (და ესეც – უკეთეს შემთხვევაში!). არადა, ამ თემაზე ტაბუ ფაქტიურად, მხოლოდ და მხოლოდ ამის გამოა; ქართველ მწიგნობარ-ინტელიგენტთა უდიდესი ნაწილი კი სწორედ ასე ფიქრობს – ამგვარი აზრი ხშირად გაიელვებს ხოლმე პირად საუბრებში, თუმცა წერილობით, რასაკვირველია, არაუინ ადასტურებს.

საკვირველი მხოლოდ ისაა, რომ უფრო ბუნებრივადაა მიჩნეული ქართული ენის ჩამორჩენილობა-სიღარიბე, ვიდრე მთარგმნელთა არაპროფესიონალიზმსა თუ უმწეობაზე საკითხის დასმა. არადა, სინამდვილეში საქმე სწორედ რომ პირიქითაა – ქართული ენა კი არაა დამნაშავე, ჩვენი მკითხველი თუ რუსულად ამჯობინებს წიგნის კითხვას – **ერთადერთი მიზეზი, რატომაც უცხოური ლიტერატურა რუსულად უფრო კარგად იკითხება, ქართული თარგმანების უხარისხობა და მთარგმნელთა ბედოვლათობაა.** ერთი შეხედვით, ესეც კიდევ ერთი ელემენტალური ჭეშმარიტება, რომლის დამტკიცებაც უადვილესი საქმეა: რატომ ხდება რომ, ვთქვათ, ჰაფეზი ან მოშე-იბნ-ეზრა ქართულად უფრო კარგად ჟღერს, ვიდრე რუსულად? აი, ჯონ დონი კი ჯობია ქართულად არც წაიკითხო...

ანდა კიდევ უკეთესი: ერთი და იგივე მწერლის ორი ცნობილი ნაწარმოები სულ სხვადასხვაგვარად იკითხება – სტაინბეკის “ტორტილა ფლეტი” კი არ ჩამოუვარდება, ალაღად სჯობს რუსულს, ხოლო “მრისხანების მტეხვები”, თუ სხვა რამ უცხო ენა არ იცია, მართლა რუსულად უნდა იკითხო კაცმა. მოკლედ, ასეთი მაგალითების მოყვანა დაუსრულებლად შეიძლება, მაგრამ ყოველივე ზემოთქმულიდან მხოლოდ ერთადერთი დასკვნა გამომდინარეობს: თუ რაიმე წიგნი ქართულად “არ იკითხება”, მხოლოდ იმიტომ, რომ ცუდი თარგმანია.

თითქოს ბუნებრივი დასკვნაა, თითქოს ელემენტალურია, ბანალურია, ოღონდ აქ ვაწყდებით კიდევ ერთ მეტად გავრცელებულ სტერეოტიპს – კერძოდ, მითს ქართული მთარგმნელობითი სკოლის შესახებ: რომ ჩვენ გვყავს დიდებული მთარგმნელები... მთარგმნელები კი გვყავს, მაგრამ ფაქტიურად, არავითარი სკოლა არ არსებობს. სხვათა შორის, ვერც კარგ მთარგმნელთა სიმრავლით დავიკვებნით – მეტიც, ნამდვილი პროფესიონალი საქართველოში თითო-ოროლა თუ იქნება. სწორედ პროფესიონალი და არა, უბრალოდ, ნიჭიერი. ნიჭიერი ხალხი ნამდვილად არ გვაკლია, თუმცა...

ჩვენში ძალიან ბევრს “ცნობილი მთარგმნელის” სახელი აქვს, პრემიებითაც არიან დაჯილდოებულნი, მათზე გაზეთებშიც წერენ და ინტერვიუებსაც ართმევენ, ოღონდ მათ თარგმანებს არაუინ კითხულობს... მაგრამ აქაც კლიშეთა და სტერეოტიპთა მთელი სისტემა მოქმედებს, რომელთა არსში გარკვევა გაგვიჭირდება, თუ ახლა მცირედით არ გადავუხვიეთ და არ გავარკვიეთ წმინდა თეორიული საკითხი: რას ნიშნავს კარგი თარგმანი? რა არის ის მთავარი პრინციპი,

რომლის მიხედვითაც მხატვრული თარგმანის ავ-კარგი უნდა განისაზღვროს?

ერთის შეხედვით, ასეთი კითხვის დასმა ღია კარის მტვრევას ჰგავს – ამის თაობაზე ხომ არაერთხელ დაწერილა და თქმულა ჩვენშიც და უცხოეთშიც. მოკლედ, ხარისხიანი თარგმანის განსაზღვრის პრობლემა თითქოს არც არსებობს, მაგრამ არც ის უნდა დაგვაიწყდეს, რომ ჩვენ ქართველები ვართ, საქართველოში ვცხოვრობთ და უგულისყურო, ზედაპირული დამოკიდებულება სხვადასხვა თეორიული თუ პრაქტიკული საკითხების მიმართ ლამის სისხლში გვაქვს გამჯდარი. ამიტომ ზედმეტი არ იქნება თუ გავიხსენებთ, რომ კარგი თარგმანი ისაა, რომელიც ადექვატურად გადმოსცემს ორიგინალის ქსოვილს; ანუ სხვანაირად რომ ვთქვათ, ერთი ენობრივი სამყაროდან ნაწარმოები გადაგვაქვს სხვა ენობრივ სამყაროში – ეს არის და ეს. რა დიდი ფილოსოფია ამას უნდაო, იფიქრებთ ალბათ, მაგრამ საქმეც ისაა, რომ ჩვენში **ადექვატურობა**, როგორც წესი, **სიზუსტეში** ერევათ, თუმცა მართლაც ათასჯერ ითქვა, რომ თარგმანის სიზუსტე და განსაკუთრებით, მხატვრულ ლიტერატურასთან მიმართებაში, მეტად პირობითი ცნებაა, რადგან შეუძლებელია განსხვავებულ ენობრივ სივრცეში მექანიკურად გადაიტანო მხოლოდ ორიგინალის ენისათვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებები. თითქოს მარტივია, თითქოს თეორიულადაც ყველას კარგად მოეხენება, მაგრამ რად გინდა...

როცა ვამბობთ, რომ მთავარი პრინციპი ადექვატურობაა, ეს უპირველეს ყოვლისა, **მხატვრული ეფექტის ადექვატურობას** გულისხმობს – თარგმნილმა ტექსტმა მკითხველზე (მიახლოებით მაინც!) ისეთივე ემოციური ზემოქმედება უნდა მოახდინოს, როგორსაც ორიგინალი ახდენს, და მხოლოდ ამ შემთხვევაში ჩაითვლება თარგმანი მისაღებად. დანარჩენი კი, ნეტარსახსენებელი დარასელიასი არ იყოს, **უკვე ტექნიკის საქმეა**, ანუ – ჩვენს შემთხვევაში – სარედაქციო სამუშაო. მაგრამ როცა არ არსებობს ადექვატური მხატვრული ეფექტი, ყოველგვარი სწორება/X-ირება წყლის ნაყვია მხოლოდ.

როგორც აღვნიშნეთ, ნიჭიერი ხალხი არ გვაკლია, ოღონდ მე თუ მკითხავთ, მთარგმნელობითი საქმიანობა საქართველოში დღეს სავალალო მდგომარეობაში სწორედ ამ ყბადაღებული **ნიჭიერების** ფენომენის გაფეტიშების გამოა. ე.წ. “ხალასი ნიჭი” ქვეცნობიერად უპირისპირდება **პროფესიონალიზმს**, რაც ადექვატურობის პრინციპის სრულ უგულებელყოფაში გამოიხატება: ჩვენში რატომღაც თვლიან, რომ თუ კაცმა “ენა იცის” და მეტ-ნაკლებად გამართული ქართულით შეუძლია წერა, ნებისმიერი დეტექტივის მოთარგმანებასაც იოლად გაარმევს თავს; და იწყებს მაგანი თარგმნას და იქმნება ტექსტი, სადაც ქვემდებარეც თავის ადგილზეა, შემასმენელიც, გარემოებაც, განსაზღვრებაც და ირიბი დამატებაც, მაგრამ რად გინდა – “არ იკითხება!”

კარგად რომ გავერკვეთ ამ, ერთის შეხედვით, პარადოქსულ ვითარებაში, ისევ და ისევ ანბანურ ჭეშმარიტებებზე მოგვიწევს ლაპარაკი. ისე, ქართული მთარგმნელობითი კულტურის უკიდურესად დაბალი დონის საილუსტრაციოდ, ჩვენში დამკვიდრებული ტრადიციისამებრ (წერია შავი – უნდა იყოს თეთრი) უამ-

რაეი მაგალითის მოტანა შეიძლებოდა, მაგრამ რა მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ “ტვერიდან გამოვარდა მამალი ხარი”, რომ “შერიფმა მოძრავი გამაგრილებელი დააძრო საბარეულიდან”, ანდა კულტური ეპოსის გმირმა რაინდმა როგორ დალია ჩაილურის წყალი – როცა თვით შეფასების კრიტიკერიუმებია დეფორმირებული, როცა კარგს აღარ ჰქვია კარგი და ცუდს – ცუდი, ამგვარი კურონების ჩხრეკას აზრი ეკარგება. მთავარი კი სწორედ შეფასების კრიტიკერიუმებია – კიდევ ერთი მარტვი, ბანალური ჭეშმარიტება, და სწორედ ამიტომაც მას ყურადღებასაც არა-აზინ აქცევს: **მხატვრული თარგმანის შეფასების მთავარზე-მთავარი კრიტიკერიუმი ისაა, რომ იგი კარგად უნდა იკითხებოდეს!** ჩვენში მიღებული რედუქციონისტული მეთოდიკა, ანუ თარგმანის კრიტიკული განხილვა მისი ცალკეული პასაჟებისა და ფრაზების მიხედვით – კრიტიკერიუმად არ გამოგვადგება: გააჩნია როგორია დედნის კონტექსტი, ინტონაცია, რიტმიკა, გამომსახველობა, მოკლედ – მთლიანობა, ის ემოციური მუხტი, ის მხატვრული ეფექტი, რომელიც მთელ ნაწარმოებს გასდევს. მხოლოდ ამის შემდეგ აქვს აზრი ტექნიკურ დეტალებზე მსჯელობას. მაგალითად, თუკი ბორხესის “ავეროესის შეცდომა” ან ნაბოკოვის “ლოლიტა” დუნედ იკითხება – ესე იგი ცუდი თარგმანია, რაოდენ გამართული ქართულითაც არ უნდა იყოს ნაწერი. ადექვატურობის პრინციპი არა მარტო შინაარსს, არამედ შინაგანი დინამიკის ადექვატურობასაც გულისხმობს. მარტვიად რომ ვთქვათ, თარგმანში უცილობლად უნდა იქნეს შენარჩუნებული ორიგინალის “ტემპი” და იგივე შეიძლება ითქვას ლიტერატურული ნაწარმოებების სხვა ინტერტექსტუალური კომპონენტების მიმართაც. ადექვატურობის პრინციპი – სისტემური პრინციპია, სადაც განმსაზღვრელი ასპექტებია შინარსი, სტილისტიკა და მხატვრული ეფექტი...

აღნიშნული პრინციპით ოპერირება გაცილებით იოლია პოეზიის მიმართ, და მით უფრო გასაკვირია ამ მხრივ ჩვენი დაუდევრობა. ყველამ იცის, რომ გოეთე დიდი პოეტი, მაგრამ საინტერესოა, საიდან იცის ეს კაცმა, ვისაც მხოლოდ ქართულად შეუძლია გოეთეს წაკითხვა? ქართულად თარგმნილი გოეთე არაფრით ჩანს ნოე ზომღეთელზე დიდი პოეტი. ანდა ტოვებს კი დიდი პოეზიის (თუნდაც კარგი ლექსების) შთაბეჭდილებას გაქართულებული ჰიუგო, შილერი, ბლეიკი, ვერლენი, ფროსტი, იეიტსი... ქართული თარგმანებით თუ ვიმსჯელებთ, მათ, ყველას ერთიანად, ჩოსერი სჯობს, ვიიონთან ზომ ახლოსაც ვერ მოვლენ! განა შეიძლება საკამათო იყოს რომ, ვთქვათ, რაინერ მარია რილკეს თარგმანი თავისი მხატვრული ღირებულებით არ უნდა ჩამოუვარდებოდეს თუნდაც ტიცინ ტაბიძის საუკეთესო ლექსებს? ანდა როგორი თვალსაჩინოც არ უნდა იყოს გ. ნიშნიანიძის ვერსიფიკატორული ოსტატობა ედგარ პოს “ყორანის” თარგმნისას, კარგი მაშინ იქნებოდა, თუკი მხატვრული ეფექტის თვალსაზრისით გალაკტიონის “ლურჯა ცხენებს” გაუტოლდებოდა ან, სულ მცირე, ფრაგმენტულად მაინც ზეპირად დაამახსოვრებდა თავს მკითხველს (ზომ საკმარისია ინგლისურის თუნდაც ზერელე ცოდნა, რომ “ყორანის” ვირტუოზული სტრიქონები მეყსეულად გაგიჯდეს მქსიერებაში!). სხვანაირად მისი თარგმნა პროფანაციაა, ანუ – უბრალოდ, ცუდი თარგმანი და არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, ნიშნიანიძის თარგმანი თუ სილოვან ნარიანიძის “თარგმანზე” 1001 თავით მაღლა დგას: ეს მხოლოდ მთარგმნელის პოეტურ ნიჭიერებაზე მეტყველებს და არა თავად თარგმანის ღირსებაზე.

ჩვენში დამკვიდრებულ კლიშე-დოგმებზე გაზრდილი მკითხველი აქ შეიძლება გულწრფელად აღმფოთდეს: ემაგ პრინციპით მართლა ათასში ერთხელ თუ გამოვა კარგი თარგმანი, ისიც მაშინ, თუ კონგენიალურ მთარგმნელთან გვაქვს საქმე – ე.ი. პრაქტიკულად შეუძლებელი რამ ყოფილაო... მე კი ასე ვიტყვოდი: თქვენ თარგმანი რა გგონიათ? ცხადია, ასე თარგმნა ძნელია, მაგრამ ადვილი, უხეშად რომ ვთქვათ, ფლავის ჭამაა. დიდი პოეტის ქმნილების თარგმნა ნიჭიერებას და ტექნიკურ ოსტატობას თავისთავად გულისხმობს, ოღონდ სულაც არაა აუცილებელი, მთარგმნელი გენიოსი იყოს – ლიტერატურის ისტორიაში ხშირად მომხდარა, სწორედ უჩინო პოეტებს უთარგმნიათ რიგიანად მაღალი პოეზია: ვთქვათ, ელისს – ბოდლერი, ან ონიშკოვიჩი-იაცინს – კიპლინგი; არც ლოზინსკი იყო პასტერნაკზე უკეთესი პოეტი, მაგრამ მის მიერ თარგმნილი “ფაუსტი” ამკარად სჯობს პასტერნაკისას და საკმარისია თვალი გადაავლო, იმას მაინც მიხვდები, გენიალურ ნაწარმოებთან რომ გაქვს საქმე! ეს კი ცოტა არაა – ვერც ერთი “ქართული ფაუსტი” მკითხველს მსგავს წარმოდგენას ვერ შეუქმნის, და აი, სწორედ აქ ვაწყდებით კიდევ ერთ მთარგმულ სტერეოტიპს, რომელიც იმდენად აბსურდულია, უხერხულიც კი იქნებოდა ამაზე ლაპარაკი, მეტისმეტად გავრცელებული რომ არ იყოს.

ქართველ ლიტერატორთა შორის დამკვიდრებულია ერთი ფრიად ორიგინალური გამოთქმა – “წიგნის დადება”. ამ თავისებურ ჟარგონში იგულისხმება წიგნის გამოცემა, რაც რატომღაც, ავტომატურად ითვლება დადებით ფაქტად, ის კი არავის აინტერესებს, ვინ კითხულობს ამ წიგნს, ან თუ კითხულობს საერთოდ ვინმე... ამ მხრივ არც თარგმანებია გამონაკლისი. ხშირად გაიგონებთ, რომ ქართულად “დაიდო” ესა თუ ის ცნობილი მწერალი ან პოეტი – ანუ, მთარგმნელმა დიდი შრომა გასწია, წიგნი დაისტამბა და ახლა შეგვიძლია ამაყად განვაცხადოთ, რომ ამიერიდან ქართულ ენაზე გვაქვს “უფროსი ედდა” თუ “ოსტატი და მარგარიტა” თუ “სამი მუშკეტერი”... არადა, განა ელემენტალური არ არის, უოთსონ ჩემო, რომ **მთარგმელის ნაღვაწი იმის მიხედვით კი არ უნდა ფასობდეს, რა თარგმნა, არამედ – როგორ თარგმნა?! აბა ასე დანტეს “ღვთაებრივი კომედიაც”** დევს ქართულად, მაგრამ რა – გინდა მიწაში დებულყოფილ...

სხვათა შორის, თუკი XIX საუკუნეში გადაუინაცვლებთ და იმდროინდელ ლიტერატურულ ცხოვრებას გადავავლებთ თვალს, გაგვანცვიფრებს თარგმანთა სიუხვე, ავტორთა სახელებით ხომ ლამის ცამ ქუხილი დაიწყოს: არისტოტელე, ტაციტუსი, ციცერონი, პეტრარკა, სვიფტი, ლესინგი, კორნელი, რასინი, მოლიერი, ბაირონი, ლეოპარდი, პიუგო... ჩამოთვლა ლამის დაუსრულებლად შეგვიძლია გავაგრძელოთ, მაგრამ თუკი ვინმეს იმის ილუზია გაუჩნდება, რომ მაშინ “დიდი საქმე გაკეთდა”, ერთი ისიც ვიკითხოთ: ამ თარგმანებიდან რომელი შემორჩა დღეს ქართულ კულტურას? რომელმა მოახდინა თუნდაც უმცირესი გავლენა ჩვენი ლიტერატურის განვითარებაზე? საკმარისია ეს შეკითხვა დავსვათ და თითო-ოროლა ნაწარმოებიღა შეგვრჩება ხელში. დღეს თითქოს უკეთესი მდგომარეობაა – თარგმანთა საშუალო დონე, თარგმნის ზოგადი კულტურა თითქოსდა ამაღლდა – წავიდა ის დრო, როცა შექსპირი მთარგმნელის პირით

გვეუბნებოდა: ‘უკრამენ ტრუბები, შემოდინ კაროლი და კარალევა’, ანდა ‘ჯერ არ გაუცვეთია ბაშაკები, რითაც მისდევდა ქმრისა კუბოსა’ – მაგრამ თუკი დღეისთვის არსებულ კარგ თარგმანებს მთლიანად თარგმნილ ლიტერატურას შევადარებთ, უმძიმეს სურათს მივიღებთ: რაც გაკეთდა, წვეთია ზღვაში – შეუდარებლად მეტია ისეთი თარგმანები, საერთოდ რომ ყოველგვარი კრიტიკის მიღმა დგას. ასეთია ქართულად ნათარგმანებთა აბსოლუტური უმრავლესობა და ეს ქება როგორც პოეზიას, ასევე პროზას. ოღონდ ლექსთწყობაში თუ უსუსურობა შეუძლებელია შენიღბო გამართული ქართულით (ბოლო-ბოლო, არტურ რემბოს “მთვრალი ხომალდი” თუკი, ზოგადად, ლადო ასათიანის “გულბათ ჭაჭაჭაძეს” ველარ ჯობია, ხოლო ტ.ს. ელიოტის პოეზია – ასევე ზოგადად, ბესიკ ხარანაულის ლექსებს, უკვე ყველაფერი ცხადი უნდა გახდეს); აი, პროზაში კი მეტი საშუალებაა მხატვრული ილუზიების შესაქმნელად, ოღონდ ცოტა ტვინი თუ განძრევე კაცმა, არც აქაა მაინცადამაინც ძნელი გაერკვე, როგორ და რანაირადაა საქმე. ხოლო თუ ჩვენს ლიტერატურულ (და არა მხოლოდ ლიტერატურულ) წრეებში კრიტიკულ განწყობას თვითმკმარი ინდიფერენტიზმი ჭარბობს და მთარგმნელობით სფეროში სავალალო მდგომარეობა ხეირიანად არცა გვაქვს გაცნობიერებული, ამის მიზეზი სწორედ იმ მეტისმეტად ბანალურ ჭეშმარიტებათა უგულვებელყოფაა, რომელთა შესახებაც უკვე ვილაპარაკეთ და ზედმეტი არ იქნება, თუკი ერთხელ კიდევ გავიხსენებთ:

- ა) კარგი თარგმანი ისაა, ადექვატურად რომ გადმოსცემს დედნის შინაარსსა და ხელწერას.
- ბ) აქედან გამომდინარე, დიდი პოეტისა თუ დიდი მწერლის ქმნილებათა თარგმანი მხატვრული დონით არ უნდა ჩამოუვარდებოდეს ქართული ორიგინალური ლიტერატურის საუკეთესო ნიმუშებს.
- გ) ამიტომაც კარგი თარგმანი უცილობლად ეროვნული ლიტერატურის კუთვნილება ხდება, სუსტი კიდე, თუნდაც ძალზე სახელოვანი ავტორისა იყოს, დროთა განმავლობაში უსახელოდ იკარგება.
- დ) ასე რომ, მთარგმნელის დამსახურება მისი ნამუშევრის ხარისხით უნდა განისაზღვრებოდეს და არა რაოდენობით, ან თარგმნილ ავტორთა რეგალიებით.

როგორია?! როგორც იტყვიან, ქვას გახეთქავს! კაცი არ მეუღლება, ზემომოყვანილ პოსტულატებს უარყოფდეს, მაგრამ საკმარისია ისინი ჩვენს ლიტერატურულ ცხოვრებას მიუესადაგოთ, რომ ისეთი შთაბეჭდილება დაგვრჩება, თითქოს დიდი ხანია დაგვაგიწყდა თეთრისა და შავის გარჩევა, უღმერთოდ ვატყუებთ ერთმანეთს, საკუთარ თავს და თან ძანაც კმაცოფილები ვართ შექმნილი ვითარებით...

საქმე ისაა, რომ საქართველოში იყო მთარგმნელი, თუნდაც ძალზე სახელოვანი, გაცილებით ნაკლებ პრესტიჟულია, ვიდრე უბრალოდ ”ქართველი პოეტი გერქვას” (თუ რატომაც ასე, ცალკე საკითხია – ახლა მხოლოდ ფაქტის აღნიშვნით შემოვიფარგლოთ) ამიტომაც მთარგმნელებად, როგორც წესი, ის